

11.5.2020

Eduskunta
Hallintovaliokunta
hav@eduskunta.fi

HE 65/2020

Lausunto hallituksen esityksestä ulkomaalaislain väliaikaisesta muuttamiesta (HE 65/2020 vp)

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Suomen Yrittäjiltä lausuntoa hallituksen esityksestä ulkomaalaislain väliaikaisesta muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan kansainvälistä suojelua hakeneen henkilön (turvapaikanhakija) työnteko-oikeuden karenssiaikaa poistettavaksi sekä työnteko-oikeuden kestoa laajennettavaksi siten, että oikeus työskennellä jatkuisi lainvoimaisesta karkotuspäätöksestä huolimatta niin kauan, kun ulkomaalaiselle annetaan vastaanottopalveluja. Väliaikaisesti voimassa oleva työnteko-oikeus koskisi vain työskentelyä maa-, metsä-, puutarha- ja kalatalouden työtehtävissä ja se olisi voimassa 31.10.2020 asti.

Suomen Yrittäjät pitää ehdotettuja muutoksia kannatettavina, mutta esittää seuraavat lisähuomiot. Tavallisesti turvapaikanhakijalla on 3 kuukauden karenssiaika turvapaikanhaun alkamisesta lukien, jonka aikana hänellä ei ole oikeutta tehdä ansiotyötä. Karenssiaika on 6 kuukautta, jos hänellä ei ole matkustusasiakirjaa. Karenssiaikojen poistaminen on COVID-19-pandemian tilanteessa erittäin perusteltua, jotta parannetaan työnantajien mahdollisuuksia saada työvoimaa aloilla, joille on vaikea saada tarvittava määrä tilapäistä työvoimaa. Muutoksen vaikutus on kuitenkin rajallinen ja verrattain vähäinen.

Vaikka turvapaikanhakijoiden työnteko-oikeuden laajentaminen onkin järkevää, ei sitä tulisi rajoittaa vain maa-, metsä-, puutarha- ja kalatalouden tehtäviin. On selvää, ettei työllistyminen muille aloille ole kovin todennäköistä, sillä lomautettujen työntekijöiden määrä on suuri erityisesti palvelualoilla. Vaikka esityksen ensisijaisena tavoitteena on vastata huoltovarmuuden kannalta välttämättömään työvoiman tarpeeseen, olisi turvapaikkajärjestelmän kokonaisuuden kannalta tarpeen tarkastella myös karenssiaikojen perusteita laajemmin, vaikka se ei poikkeustilanteessa olisikaan mahdollista. Karenssiaikojen kestolle ei ole esitetty ulkomaalaislaissa tai sen esitöissä erityisiä perusteluja ja ne ovat tarpeettoman pitkät.

Toinen epäkohta esityksessä on se, että laajennettu työnteko-oikeus koski vain niitä turvapaikanhakijoita, jotka ovat tehneet turvapaikkahakemuksensa ennen lain voimaantuloa. Siten lain voimaantulon jälkeen tehtyihin turvapaikkahakemuksiin laajennettua työnteko-oikeutta ei sovellettaisi. Työnteko-oikeus tulisi sallia ilman karenssiaikoja myös niille turvapaikanhakijoille, jotka tekevät turvapaikkahakemuksen lain voimassaolon aikana. Näiden uusien turvapaikkahakemusten määrä lienee lain voimassaolon aikana vähäinen, mutta se olisi turvapaikanhakijoiden yhdenvertaisuuden kannalta perusteltu.

On myönteistä, että pelkkä työskentely esityksen mukaisilla aloilla riittää eikä työnantajan tarvitsisi erikseen varmistautua siitä, että ala on huoltovarmuuden kannalta kriittinen. Vaikka muutos olisi toimialan kannalta selkeä, työnantajan on kuitenkin vaikea käytännössä varmistua siitä, mihin saakka turvapaikanhakijan työnteko-oikeus on voimassa. Työnantajalla on ulkomaalaislain 86 a §:ssä säädetyn varmistautumisveloitteen mukaan viime sijainen vastuu ulkomaalaisten työntekijän työnteko-oikeudesta. Maahanmuuttoviraston (maksullisen) todistuksenkaan perusteella ei voi päätellä sitä, milloin työnteko-oikeus päättyy, jolloin työnantajalle jää aina riski siitä, että turvapaikanhakijalla ei olekaan työnteko-oikeutta. Suomen Yrittäjät huomauttaa, että Maahanmuuttoviraston käytäntöjä pitäisi kehittää siten, että työnantaja saisi oikeusvarmalla tavalla tiedon työnteko-oikeuden kestosta.

Kunnioitavasti

Suomen Yrittäjät

Albert Mäkelä
Asiantuntija